

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zenta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznanila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Položaj Avstrije na zunaj in znotraj.

(Dalje.)

A odkar so Nemci tako sijajno zmagali Francoze, od tedaj se je tudi avstrijska politika zasukala po Bismarkovem vetru, in to vsaj na videz, da visoki krogi zadovolje tistikrat še vsemogočne ustavovske kroge. Avstrijskim narodom prijazno in pravično ministerstvo je moralo pasti vsled teh neopravičenih uplivov, kar nam dokazuje posebno to, da Hohenwarth ni padel po ustavnej šegi, kajti on je imel v parlamentu večino; nenadoma se je to zgodilo, kar kaže tudi, da se v naši državi dela velika politika za kulisami in da naš parlament nema toliko upliva, kakor parlamenti drugih držav. A tega so zopet krivi le ustavoverci, pravi Hipokriti, imajoči svobodo na ustnicah, v srcu pa tiranstvo. Nastopilo je Auerspergovo ministerstvo, dobo tega ministerstva smemo imenovati skoro brezpostavno, kajti to ministerstvo je bilo preklicalo vsako postavo, katera je dala kaj pravice Slovanom; cinično je odgovarjalo slovanskim poslancem, kadar so se sklicevali na glasoviti § XIX. osnovalnih postav; se Slovani je sploh tako ravnavo, kakor niso Angleži z Irco nikoli ravnali.

A tudi demoralizacija je cvela pod tem ministerstvom malo manj, da ne tako, kakor za časa nekaterih rimskih Imperatorjev. Vsak uradnik in celo zabebnik slovanskega rodu, kateri se bi bil drznil kazati se le količkaj Slovana, bil je proganjan, zasramovan, a vsi tisti sinovi majke Slave, ki so v lastnej krvi divjali, bili so bogato obdarovani, postali so, kar so hoteli. — Slovanskim časopisom so mašili se silo usta, slovanske poslance na Dunaju pa cinično zasmejevali. V tem nemški hegemoniji ugodnem zraku je vzelo Auerspergovo ministerstvo deželnim zborom svojo avtonomijo, napravilo je namreč postavo za direktne volitve v drž. zbor in ker ni moglo s to postavo prodreti se svojimi ustavoverci, našlo je čudnih a nečastnih sredstev, da je pridobilo tudi nekoliko slovanskih poslancev, da so zabivali zadnje želje v raket deželne avtonomije. Moramo pa pri tej priliki tudi obžalovalno zatrditi, da je bila nesloga Slovanov mej seboj ustavovercem vedno ena glavnih zaveznic. Po vpeljanju direktnih volitev je postala državnozborna večina v drž. zboru še bolj brezobzirna in silovita. A vsa ta večina je slonela na jako slabej pravnej podlagi, ker zastopala je le zgolj manjšino avstrijskih državljanov in to vsled Schmerlingo-

vega volilnega reda, ki je tako umetno napravljen, da so mogli ustavoverci s pritiskom ministerstva delati večino tudi brez sodelovanja ljudstva in da so te večine odločevali največ uradniki in židovske ali požidane finančne kapacitete.

Mi Slovani moremo torej ustavovercem po vsej pravici očitati, da so prezirali vsako naravno in zgodovinsko pravo in da je bilo za njih vladanja v Avstriji slabše, nego pod najkrutejšim absolutizmom, ali despotizmom, in krutejše je bilo njih gospodarstvo, nego ono takozvanega »Rumpfparlamenta« na Angleškem. Kaj čuda, da je nam Slovanom takozvana »dunajska« svoboda postala grenki sad, kaj čuda, da so se pod imenom svobode podkopavale najlepše ljudske pridobitve in da je taka svoboda Avstrijo z vsakim dnevom tirala v večjo nevarnost! Kajti vsakej državi mora biti glavni temelj istinito pravo, kder pa stopi na mesto ljudskega prava in pravice despotizem le ene samopridne koterije, tam ni mogoče ustanoviti stalnih, srečnih razmer; taka država je v vednej nevarnosti in se tudi ne more razvijati ter dospeti do viših državnih ciljev. In v resnici je Avstrija propadla pod vodstvom ustavovercev v duševnem in pravnem, in še posebnem gmotnem zmislu. Ustavoverci so dobili v roke sukno in škarje, pa so tudi dobrote delili tako brezobzirno in brez vsake sramežljivosti, da je moralo zarudeti v oči gled takemu gospodarstvu vsako le količkaj pošteno lice. Vsak ustavoverec je bil ustanovnik ali odbornik kake nove banke, katere so rastle skoz noč, kakor gobe po dežju, a vsi ti ustanovniki in odborniki so le nlekli, riziko so zvalili na ljudske rame. Leta 1871 in 1872 je bila v Avstriji denarna povodenj, in vse se je čudilo in vpraševalo, od kedaj sem je poprej uboga Avstrija prištedila toliko milijonov! Hudourniki, mej katerimi je bil tudi pisec teh vrst, pa so uže leta 1872 pisali, da je ta bogatija le papirnata, umetna bogatija, prava sleparija; in res naznanijo ustavoverci pompozno po svetu prve dni leta 1873, da bo na Dunaju v začetku maja velikanska svetovna razstava, pri kateri priliki bode ves svet občudoval velikanski napredek, kateri se je razvil v Avstriji pod ustavoversko vlado.

A kaj se zgodi? 1. maja 1873 se je res slovesno odprla dunajska razstava, a za zlatim solncem ustavoverskega podnebnja skriti so bili črni oblaki in uže 4 dni po slavnosti, ko je dunajski Izrael še vedno uganjal svoje bakanelije ter v največjem navdušenju skakal okolo zlatega teleta, zatemni se, nastane strašna nevihta in v enej noči nastopi velikanska povodenj, »krah« imenovana, ki poplava in odnese v ne-

katerih urah vse one milijarde na papirju. Zgube so bile tako neizmerne, da se morejo primerjati največjim nesrečam tega stoletja; a škoda je bila le ta, da je spekulacija segala v ljudske kroge, da je po tem »krah« mnogo pošteno zaslužnega denarja »vandrilo« v žepe onih, ki so vso nesrečo zakrivali, kajti mnogi ustavoverci in njih zaštitniki, finančni baroni, spravili so uže poprej svoj dobiček na suho; le ljudstvo je gledalo s praznimi rokami strašansko povodenj. A na nastopkih tega »krah« je Avstrija še dolgo močno bolehalo in še danes ni popolnoma prebila te bolezn. Kajti kako nezaupanje vlada še danes po vsej Avstriji! Denes ni mogoče kapitala dobiti za res koristne naprave, kakor so ljudske banke itd.; v Trstu hira kupčija in v notranjih deželah je vsled slabe gospodarske politike ustavovercev postalo vse slabo in gnjilo. A na kak način so hoteli ustavoverci poboljšati to žalostno stanje? Ljudje ki lové svojo korist, so si navadno v vednem nasprotju; prav tako ustavoverci, ki so se držali po Herbstu v gospodarskih rečeh manšeterske šole, ki zavrača direktno državno pomoč; a oni niso našli drugega sredstva, nego da so izpuliili državi 80 milijonov, s katerimi so podprli — morda male obrtnike? Bog varuj! Razdelili so jih mej finančne barone in o uspehu takozvanih državnih posojilnic za silo znamo le toliko, da v južnih deželah je samo en ustavoverni mozotec imel kaj koristi od njih, vse drugo je ostalo na Dunaju in mej Herbstovci na Pemskem.

Tako daleč je bila prišla naša država v gospodarskem obziru, da so morali ustavoverska ministerstva najemati posojila po lihvarskih pogojih in da je bila Avstrija zgubila tudi ves kredit na zunaj. A vedno više potrebščine, posebno za vojsko, zantevale so vedno više davke, tako sicer, da je bilo postalo posebno za kmeta stanje uže neznosno. Obrtnija je tudi vedno hirala, in mora se reči, da v Avstriji ni bil za časa ustavovercev nihče drug zadovoljiv, nego oni, kateri je imel direktne materialne koristi od one sisteme. A kaj velja sistema, katera more javno mnenje za-se drago kupovati? Na inostranstvo in tudi na naše visoke kroge je moralo to ustavoverno gospodarstvo s časoma napraviti najslabši utisek in gorje naši državi, ako bi bi bila prišla za vlado ustavovercev v položaj, da bi bila morala braniti svoje meje proti tujim sovražnikom! Ustavovercem je bilo odmerjeno zadosti časa, da bi bili pokazali svojo umetnost vladanja, pa kaj so pokazali? Pokazali so demoralizacijo in način, kako je treba vladati, da država propade prej ko prej. No, krona sama, akoprem konservativna, zbalala se je te zlovlade in prestrigla je k

Podlistek.

Trst in okolica.

(Zgodovinska črtice, piše M. Skalovič.)

(Konec.)

Na vzhodnej strani mesta je od cesarja Ferdinanda I. 1844 mestu podarjeni gozdi: »Boschetto« (gozdčič); veliko gostilnico, in blizu tam strelišče napravili so tam v gozdu Farnetu, in pok. baron Revoltella je v krasnej »villi« dal zgraditi (1867) cerkev (kapelo) kder je pokopan, ki se sme brez pretiranja imenovati majhen biser mej zgradbami te vrste. Isti Revoltella je zapustil tudi svojo mestno palačo mestu v lastnino, v katerej so na ogledu v slikarskem muzeji najkrasnejše od pokojnika puščene in od novejših slikarjev razpostavljene slike. Blizu one palače je v novejšem času vzrastla velikanska hiša, v katerej so vse c. k. mestne nemške šole: gimnazija in ljudska šola za fantiče in deklice. Prav nasproti pa je poslopje c. k. trgovinske in nautične akademije, z mestno gor omenjeno biblioteko in bogatim muzejem ali zbirko raznovrstnih živali, zlasti je znamenita zemeljskih in morskih polžev in školjk, da je v Evropi ni take. Mej c. k. gimnazijo in akademijo je sedaj lepo nasajen »lipenski« trg, ki se je po trdenju tržaških pisateljev nekdanj zval licenski, a po bitki pri Lipskem (1813), v katerej je bil Napoleon premagan, so spremenili v »lipenski« trg. Za javne verske, naučne in dobrodelne naprave je tržaško mesto v tem stoletju in zlasti v poslednjih letih silno veliko potrošilo, v dokaz služijo nove cerkve: sv. Antona v novem mestu (1834), sv. Jakoba na novej Reni (ali na »Pučani«) l. 1854; kapucinska cerkev in samostan, kateremu se je blagoslovil temeljni kamen l. 1857, a slovesno se je

posvetila cerkev še le 1870. V tej cerkvi počiva pokojni škof Jarnej Legat, kajti on je mnogo si prizadejal, da so prišli kapucini v Trst. V tržaški okolici nam je omeniti teh le novih katoliških cerkv: v Ščedni (Servola) l. 1839 zidana, 1850 posvečena, v Bazovici l. 1857 zid. 1862 posveč., na Vrdeh (sv. Ivanu) l. 1858 in v Rojani l. 1862. Od drugovercev ste zlasti spomina vredni: v lepem bizantinskem slogu l. 1869 dozidana cerkev sv. Spiridijona »pravoslavni« (starovercev) Slovanov, in pa v gotičkem slogu (1875) zgrajena dična protestantovska cerkev. Judje, katerih je v Trstu znatno število, imajo pet sinagog ali shodnic; oni so skoro izključljivo trgovci in bankirji; mej njimi so jako vplivne osebe (milijonarji Morpurgo, doktorji Luzzatto, Consolo i. d.) Na stolicoše potrosi mesto vsako leto za šole, a po mestu je v ljudskih šolah izključljivo italijansčina učni jezik, katera ga ni neki prenapeteži tudi v okolične šole kaj radi uvedli. Samo na c. k. nemških srednjih šolah, na gimnaziji in realki so določene za Slovence posebne ure tudi za slovenščino, na c. k. trgovinske in navtične šoli, kder se je s početka tega stoletja tudi srbsko-hrvatski jezik podučeval, in na mestnej gimnaziji in realki ni duha ni sluha o katerem slovanskem narečju, dasi je mnogim trgovcem znanje slovanščine »krvava« potreba. Š časom pade, tako se je nadejati, i ta »kineški zid« predsodkov, ta nenaravna mržnja do Slovanov, naj jo vzdrže še desetkrat več časnikov. Časniki! da to je dandenes kakor novo kraljestvo, nova velevlast, ki ima po vseh deželah svojo zgodovino in na omikance silen vpliv. V Trstu izhaja največ italijanskih časnikov, mej njimi uže skoro sto letni vladni »Osservatore Triestino«, potem je shajal veliko let: »Il Diavolotto«; sedaj najupljevnejši je dnevnik »Citadino«, najhujši »irredentovsk« list je »Indipendente«, in drugi manjši »Adria«, »Piccolo« itd. V

nemškem jeziku od l. 1850 počenši dnevnik »Triester Zeitung«, trgovski pa velikonemško politiko tirajoči list, proti kateremu so zmernejši Nemci osnovali pred tremi leti drug dnevnik »Triester Tagblatt«. — Tržaški Grki imajo svoj grški časopis. Nu Slovenci smo bili res zaostali, a krepko zastopala slovanske interese naša vrla »Edinost«, ki je s početka izhajala (od 1876—1880) le dvakrat na mesec kot »slovensko glasilo političnega društva za tržaško okolico« a od l. 1880 do letos kot tednik in glasilo istega društva za Primorsko; vsled letošnje (1882) razstave pa se je i »Edinost« ojačila in vzrastla, da od 1. julija izhaja po dvakrat na teden. Gotovo je »Edinost« veliko pripomogla, da se je budila narodna samostev, posebno v tržaški okolici. Na to prežijo Talijani, da bi jo čim prej polasčili, vzlasti potem ko se je razpustil l. 1869 okolični bataljon (— domača vojaška četa s posebno opravo —) na pritisk neke stranke, ktere se je bil udal tedajni c. k. namestnik general Möring. Razpuščenju je neki dalo povod otvorjenje rojanske »čitalnice« v 12. dan julija 1863, ker so slovenski fantje po mestu domú se vračajoči prepevali slovenske pesmi, in so se drugi dan spopadli z nekimi lahonskimi prenapeteži, in ker je policijska straža nekoliko obstoječa iz okoličanov razpudila lahone in pri tej priliki neke ranila in dva usmrtila. (Vrdeški: Opis in zgod. Trsta str. 479—80.) A duhovniki in tržaški okolici so morali iz prižnice brati to le: »Ukaz državnega vojaškega ministerstva od 11. avgusta 1869 štev. 2937.« Z najvišjim ukazom od 10. avgusta t. l. blagovolilo je najmilostivejšo ukazati Njegovo cesarsko kraljevo apostolsko Veličanstvo, vsled tega, ker je v dejanje stopila hrabrena vojaška postava od 5. decembra 1863, potrebno razpuščenje dosedajnega tržaško-okoličnega vojaškega bataljona, in ukazati dotičnim vrhovnim oblastnjam, da to razpuščenje

Ijbu nemškemu pritisku od zunaj in znotraj nit življenja ustavoverne dobi. Kakor že tolikokrat, obrnola se je zopet do zvestih Slovanov, da rešijo državo propada. Poklicala je na krmilo države Taaffejevo ministerstvo, kateremu je dala nalogo, da se pogodi s Slovani in da napravi mir mej avstrijskimi narodi. Zadnji čas pa je bil, da se to učini, ker državni voz je bil globoko zagazil.

Prvo delo Taaffejevega ministerstva pa je bilo, da se pogodi s Čehi, katere je zopet spravilo v državni zbor in tam osnovalo pod vodstvom najboljšega avstrijskega državnika grofa Hohenwarta močno narodno-konservativno stranko. Kakor hitro pa so stopili Čehi v drž. zbor, obrnola se je tudi politika avstrijskih Slovanov na boljše. Poprej razdruženi tirajoči vsak drugo politiko, Čehi pasivno, Poljaki vsak dan drugo, drugi Slovani in Slovenci pa so bili v oči oziroma kakor Slovani osamljeni in nezdati, oklenoli so se zdaj vsi ene stranke in delajo popolnoma edini na tem, da popravijo to, kar so ustavoverci v Avstriji poškodovali. To je torej položaj, kakoršen je bil želeti v interesu Slovanstva v Avstriji in še se zdaj vse na boljše obrača, ima se zahvaliti Slovanom, kateri niso zdaj privikrat rešitelji Avstrije. (Prav zato pa skoro ni mogoče, da bi Avstrija na zunaj delala protislovensko politiko, mej tem ko je ni mogla delati še celo tistikrat, ko so bili še ustavoverci, ti velikonemci na krmilu, in vse to, kar pšejo listi te dni o tesnej zvezi mej Avstrijo in Nemčijo, katera zveza bi bila po nekako obrnena tudi proti Rusiji, le toliko je verjetno, da za tem grmom liči danes kak drugi zajec in da si v oločnem momentu Avstrija pridržati pristo roko, kakor je to storila leta 1870, ko je popustila na cedilu Napoleona. Tudi v tem obziru utegnejo ustavoverci in še kak drugi šovinisti dočakati kako iznenadjenje; ker v politiki se mnogo piše in govori, v namen, da se zakriva prave misli — a la Talleyrand. Mogoča je pač začasna severna zveza — a tudi ona ni posebno trdna, ker v hipu zna se po denašnjem evropskem položju vse spreminiti.)

(Konec prihodnjih.)

Politični pregled.
Notranje dežele.

Gospodarska zbornica državnega zbora se k malu sklilice, ker ima nujna dela.

Poslanska zbornica je 7. t. m. razne zakonske načrte izročila dotičnim odsekom, potem pa se je nadaljevala generalna debata o obrtniškem zakonu. Hevera je izrekel, da so hvale vredna prizadevanja vlade, da se malej obrtniki po administrativnem potu pomore. Zakonski načrt bo koristen vsemu obrtniškem stanu brez razloka narodnosti.

Poslanec Suess pa je trdil, da zakonski načrt ne obvaruje pogube malih obrtnikov; Mihyska ga je zavrnil ter dokazoval, da je predloga sposobna pospeševati obrtništvo in da bude bramba zoper anarhično-socialistične težnje in pritisk velicega kapitala. Lienbacher je naglašal, da novi zakon oprostila malega obrtnika desetine in tlake nasproti velikej obrtniki. Popolna svoboda o obrtstvu, kakoršna se je dala leta 1859, škodovala je veliko obrtnikom. — V soboto 9. t. m. se je najprej dovolilo vladi, da sma davke v prvih treh mesecih prihodnjega leta po sedanjih načelih pobirati, potem pa se nadaljevala generalna debata o obrtnem zakonu. Posebno odlikoval se je ta dan knez Lichtenstein, kateremu je večine državnega zbora živo pritrdjeval; rekel je: na socialnogospodarskem polju so težnje konservativne stranke tudi težnje večine ljudstva, in liberalna stranka je zdaj primorana, da je ljudstvo ne obsodi, s konservativno stranko hoditi. Glavna misel, na katero se je postavil obrtni zakon, vedna je resnica: delo je namreč javna služba, katero je družba naložila de-

izvršes. Potem so posebne določbe. Okoličani vsigdar pokorni in zvesti avstrijski podložniki so se brez ugovaranja udali, ter sedaj enako vsem drugim avstrijskim državljanom plačujejo cesarju davek v denarji in krvi. — Za Istrane, kar jih govori hrvatski jezik, izhaja v Trstu 13 let po dvakrat v mesecu list »Naša Slova«, ki liki oboroženemu stražniku brani tužno Istru pred nasiljenimi napadi lahonov, kateri bi jo na vsak način hoteli polaščiti.

Da se je vendar vzdržala slovenska narodnost v Primorju, temu je gotovo veliko pripomogla narodna duhovščina. Bili so pa tudi izvrstni škofski načelniki v Trstu, odkar se je l. 1821 zopet ponovila in k malu tudi povečala tržaška škofija. Od l. 1821—1830 je škofoval Goričan Anton Leonardis. Pod njim se združila l. 1828 novograjška škofija s tržaško vsled preklica papeža Leona XII., a stalno še le l. 1831 po smrti poslednjega novograjškega (Cittanuova) škofa Teodora Loredan grofa Balbi. Škof Leonardis je blagoslovil novo veliko pokopališče tržaško pri sv. Ani v 24. dan julija 1825. Takrat je bilo v Trstu 40.000 duš. Nastopnik Leonardisov na tržaškem škofovskem sedežu je bil slavnoznani pisatelj slovenski Matevž Ravnikar (Haunicher) od l. 1830 do 1845. Škof Ravnikar je prvi dobil naslov škof tržaško-koprski, kajti l. 1832 se združila koprška škofija za zmerom s tržaško. Kar je tu pridobila, pa je na drugej strani zgubila Tržaška škofija, namreč vsled določbe l. 1830 so postale deželne meje primorsko-kranjske tudi meje škofij tržaške in ljubljanske, in zato so prišle pod Ljubljano dve tehantiji: Postojnska in Bistriška z župnijami Slavina, Hrenovice, Senožeče, Postojna, Trnovo, Košana, Vreme in Knežak s trinajstimi kaplanijami vred. Istega l. 1830 je še le Prosek, pred goriškej škofiji podložen, v duhovskih zadevah prišel pod tržaško škofijo. L. 1836 je bila strašna kolera v Trstu. L. 1841 se dozida velika škofjska mestna bolnišnica (špital), ki je stala blizo

lalec in ta služba se ima prav tako ceniti, kakor vsaka druga v državnem življenju. S tem se delo ne poniža v blago, kakor to dela liberalizem v malenkostnem svojem mišljenju. Konservativna stranka ne razteza svoje skrbi le do one meje, v katero spadajo volice, temuž na srečo ima tudi nižje ljudstvo.

Loblich pojasnjuje stanje malih obrtnikov sploh, posebno pa dunajskih. — Potem se sklene generalna debata in predloži se vlada predloga glede števila novicev za leto 1883.

Hallwisch je naposled interpeliral vladu zastran odprave svobodnih luk v Trstu in na Reki.

V ponedeljek 11. t. m. je bila zopet na dnevnem redu novela o obrtnem zakonu. Poročevalec grof Belcredi je s zadovoljstvom omenil, da so vsi govorniki predlagali, naj se preide v specialno debato. Potem je zbornica prestopila v specialno debato, zoper katero so glasovali le levičarji *Zedwitz, Gross* in *Skene*. Levičarji so nekako zavajljali, ali nič prav poguma niso imeli, vedli so se jako pobito. — Mattus in tovariši so staviili resolucijo, naj vlada predloži zakonski načrt, po katerem se ima ustanoviti samostojna obrtniška zbornica in se trgovinske zbornice prevrediti. — *Schönerer* in *Fürnkranz* sta stavila na splošno veselost zbornice resolucijo, naj se od vlade zahteva, da poslansko zbornico razpusti i nove volitve razpiše.

Poslanec *Vitezić s tovariši* je 8. t. m. interpeliral v državnem zboru grofa Taaffeja zastran okrožnice, katero je izdal g. okrajni glavar v Lošinu dekanatom glede pisave imen v matrikule.

Državni poslanec *Greuter* je na levo oko oslepel. V *Hohenwarthov klub* so stopili novi državni poslanci: *Grasselli, Grigorca* in *Nakič*.

Coroninijev klub se je 9. t. m. mej sejo državnega zbora konstituiral kakor poseben klub, ne pa kakor prostovoljno združenje. Steje okoli dvajset poslancev; mej temi sta grofa *Stochaw* in *Dubsky*, Rusina *Kovalski* in *Kulaczowski*, in poslanci iz južnih dežel: *Burgstaller, Wittmann, Vucetič, Lazarini, Ciani, Bertolini, in Franceschi*. Poslanca *Vidulich* in *Pajer* sta tudi pristop zagotovila. Program novega kluba je ta le: Krepko potezanje za avstrijsko državno misel; dobrohotnost narodnostnim zahtevam; izogibanje fakcijske opoziciji; neodvisnost od vlade.

V *Zuborcak* blizu Budve so 6. t. m. dva žandarja umorili, ker sta hotela necega Gregovica zapreti. Vsled tega so tja poslali eno kompanijo vojakov z dvema topoma.

V *ogerskem državnem zboru* je poslanec *Rohonczy* grozno šibal organe ministerstva za občevarje, rekel je, da so sleparji, katerim je glavar *Hieronymi*; to je vzbudilo silen brup in Rohonczy je moral nazadnje svoje besede preklicati.

Vnanje dežele.

Ruski senat je določil, da se zemljišča pod nobenim pravnim imenom ne smejo prepuščati judom.

Na *Ruskem* se jako marljivo ustanavljajo kmetске posojilnice.

Bolgarski knez Aleksander je osnoval bolgarski red. Imenuje se Aleksandrov red ter je podoben ruskemu redu Aleksandra Nevskega.

Bolgarsko selo Alihodžalar je prestopilo v katoliško cerkev.

V *Francoskem državnem zboru* so hudi boji; desnica očita vladi slabo gospodarstvo, ker je 100 milijonov frankov primanjkljaja ter ni hotela glasovati za proračun; bonapartisti so sicer glasovali, ali s pristavkom, da se ujomajo z nazori desnice. Sploh na Francoskem ni prave sloge mej republikanci in zato lahko vstane kaku prekucija, za katero kraljevi privrženci močno delajo, pa tudi bonapartisti se za vsak slučaj pripravljajo.

V *vseh vojaških učilnicah v Carigradu* se ima uvesti nemški jezik kakor zapovedan predmet! No, zdaj se pa Turčija popolnoma prerodil!

700.000 gld. Po smrti škofa Ravnikarja je bil izvoljen Gorenjec Jernej Legat še niti 40 let imajoč za tržaško-kopersko škofijsko stolico, ter je v 28 letnem škofovanju (1847—1875) z svojo bistroumnostjo in krepostjo postavil si najlepši spomenik v zgodovini tržaške cerkve. Mnogo novih cerkvá je posvetil, bogoslovje za četrtletnike ustanovil, ter od l. 1865—1875 izdajal cerkveni (v latinščini pisani) list: »Folium diocesanum«. Za njegovega vladikovanja se je zgradilo veliko poslopje mestne »ubožnice« (institutu deli poveri) l. 1862, kojeg so l. 1874 pridružili posilno delalnice za zanemarjene dečke. Le malo časa je vredni nastopnik Legatov, škof Jurij Dobrila Istran, vladal tržaško-koprsko škofijo od l. 1875—1882, a pustil je vekovit spomin z ustanovljenjem znatne glavnice za deško semenišče. Bil je Dobrila iskren rodoljub. Nastopnik Dobrillov je domačin Ivan Nepomuk dr. Glavina, kojemu želimo, da tako vladikuje, da bude ž njim ponosna domovina.

Po zadnjem ljudskem popisu l. 1880 ima tržaški okraj z okolico vred 144.844 stanovnikov, in sicer Trst (mesto) . . . 74.544 { všteti so l. 2904 vojaški, toraj Predmestja . . . 58.475 } znaša broj tržaških preb. Okolica (teritorij) 11.825 } valcev brez voj. 141.940 duš.

Ovi so, razen okoličanov, većinom naseljeni od vseh vetrov, da v nobenem avstrijskem mestu ni tolike narodne zmesi, kakor v Trstu. Res, da so Italijani v samem mestu v većini, a to jim nikakor ne daje pravice prezirati ali celo zatirati druge narodnosti, zlasti Slovanov ne, katerih je za njimi naj več. Za časa slavnostne letošnje razstave se je slovesno blagoslovila lepa zastava slovenskega delalskega društva, kojemu je pokrovitelj sam visoki cesarjevič nastopnik Rudolf. Pod takim zaštitnikom sme slovenski živelj v Trstu radostnim upom v bodočnost gledati ter veselo vskliknoti:

Naprej zastava Slave!

Arabi paša i njegovi tovariši morajo iti v pro gnanstvo na otok Ceylon.

V *Aleksandriji* so po plenitvi in požaru poškodo-vani sklicali sbod in sprejeli resolucijo, da se jim škoda takoj povrne. Izvolil se je v ta namen poseben mejnarnoden odbor. Vdeležilo se je te demonstracije več tisoč ljudi. Skoraj vsi konzuli so zagotovili, da se telegrafčno obrno na svoje vlade; francoški konzul je tudi izrekel, da se je bati mej nižjim ljudstvom ozbiljnih neredov, ako se bo s povračilom odlašalo.

Dopisi.

Iz Zgonika, dne 3. decembra.

(*Volitev župana. — Šolske globe*). Dne 15. novembra se je tukaj vršila volitev novega župana; izvoljen je bil Ivan Gruden iz Zgonika s 12 glasi proti 6. Izvoljeni mož je bil vedno prav poštenjak in zato se nadejamo, da bo občino dobro vladal. Vsled dekreta c. k. okrajnega glavarstva od dne 26. nov. se morajo po vsej tukajšnej županiji iztirjati šolske globe. Za l. tečaj leta 1882 in sicer namudoma; te globe znašajo nad 70 gl. Kaj pa bo za II. tečaj? Tukaj se vidi, kako se zanemarja potrebno učenje. Tega so gotovo najbolj krivi roditelji, da otroci ne obiskujejo redno šole. Zdaj pa, ker morajo globo plačati, tegoté se in jezé. Res imajo prav nekateri, ki pravijo, da bi se bili lanko opravičili, ker so bili njih otroci bolni; a kaj to pomaga, ker se niso o pravem času opravičili. Nekateri pravijo, da niso bili opominani od tukajšnjega krajnega šolskega sveta. Res je hudo, da nekateri morajo zdaj ob trdej zimi še do 9. gl. globe plačati. Ali mramranje zoper krajni šolski svet malo, ali nič ne pomaga, saj je znano, da ima načelnik krajnega šolskega sveta preveč drugega posla in za šolo premalo skrbi. Sami si morate pomagati ob pravem času in skrbeti za dobro odgojo svojih otrok. Pošiljajte jih redno v šolo in potem ne boste globe plačavali.

Pomjan v Istri, 2. decembra.

Pomjanska županija je najbliža Koprju. Obstaja iz župnij ali kuracij: Pomjan, Šmarje, Krkavce (razen nekajih vasi), Marezige in Truške. V njej ni Talijanov, v njej stanuje samo naš narod. V vseh župnijah in kuracijah se je brala maša in opravljala sploh služba božja v narodnem jeziku, kakor skoro po vsej Istri. Bralcem »Edinosti« je znano, kako so se spuntali Šmarci, ko jim je leta 1833 prišel župnik, koji je odpravil iz cerkve narodni jezik in uvedel latinski. Oni, kakor tudi vsi prebivalci občine pomjanske bi še dan danes raji, da se jim opravlja služba božja v narodnem jeziku. Oni bi hoteli, da jim se tudi v uradnih slovenski uraduje. Oni zahtevajo, da se v občinski uradnji slovenski uraduje. Morate namreč znati, da se v tej občini, v kojej ni Talijanov, talijanski uraduje.

A kako je to mogoče? prašate, kdo je temu uzrok? Saj občinski zastop o uradnem jeziku v občini odločuje!

To je resnica, občinski zastop hoče slovensko uradovanje, a vendar se uraduje samo talijanski.

Uže je nekoliko časa, odkar je eden ud občinskega zastopa predložil, naj se občinarjem v njim razumljivem jeziku piše. Drugi udje, bolj preprost, žudili so se, ko jim je on razložil, da imajo oni pravico odločiti o jeziku, koji naj se rabi v občinskem uradu. Oni so z veliko radostjo sprejeli predlog svojega tovariša in odločili, da se ima slovenski dopisovati. Ta odlok ni potreboval potrditve od nobene strani. Ni bilo drugzega potreba, nego da se ta odlok izvrši, da se slovenski uraduje. Do danes se tega še dogodilo ni. Iz našega občinskega urada prihajajo nam še vselej talijanski dopisi.

A kdo je kriv temu? Čudno, ali resnično, tajnik občinski. Njega plačuje občina, a vendar njegova več velja, nego odlok občinskega zastopa. O njem se govori, da je bil Garibaldi-vec, in ker mu menda v Italiji ni dobro šlo, prišel je k nam, da se tu preživi. Mej nami se je izuril po domače govoriti. Pisati pa slovenski ali neče ali ne zna. V enem in drugem slučaju ni vreden, da pri nas služi. Ako mu ni všeč slovenski jezik, ne imel bi mu biti ni slovenski kruh. Ako slovenski ne zna, naj se nauči in potem k nam pride.

Vi pa, občinarji pomjanski, posebno pa zastopniki občinski, gledajte, da se vaš odlok izvrši. Nedajte, da vam zapoveda vaš služabnik. Ako neče delati po vašej volji, opravite ga, naj gre od kodar je prišel. Ako mu je ljubši talijanski jezik, naj mu bude ljubša tudi talijanska služba. Zahtevajte odločno, da vam se v vašem jeziku uraduje. Ne bode li to zadostovalo, pritožite se k višjim oblastnjim, dokler ne bodo nove volitve. Kadar pa bodo nove volitve, bodele sami vedeli, kaj vam je storiti.

Prem, dne 11. decembra.

Včeraj je ves dan, kakor tudi poprejšnje dve noči dež z vetrom, kakor iz škafa lili. — Reka je na več krajih izstopila; mlinarji so imeli mnogo sitnosti in tudi brez škode ne bo. V dveh mesecih je tedaj uže drugič vsled neprestanega deževanja voda čez mero narastla, ter tako mnogo kvare učinila. Sedaj jo, ko jo je še preveč, vrlo radi Tržačanom odstopimo, makar še več nego 12.000 čevljev, kar sicer ne bude, o čemur bodemo uže še obširneje govorili.

Z Notranjskega 5. decembra.

(*Novice in g. Kramar*). Od poslednjega občnega zbora c. k. kmetijske družbe Kranjske napisalo se je vzlasti v »Novicab» in »Slovincu« marsikaj proti nasvetu in namenu g. Kramarja, naj bi slavna družba izdavalala svoj lastni organ.

Z nekega stališča bi mi tega započetja nikakor ne želeli, z drugega pa tudi ne moremo tej ideji nasprotovati. Gotovo je, da bude nov kmetijski list po načrtu in pod vodstvom g. Kramarja nekđaj slavnim

«Novicam» konkurenco delal, in ni nemogoče, da jih tudi popolnoma izpodrine.

In prav poslednje je, česar ne želimo, da bi se zgodilo, s čemer bi se gotovo rajncemu njihovemu ustanovitelju dr. Bleiweissu učinila očitna nevhvaležnost.

Kdo pa je, ali bode kriv, ako se to zgodi? — vpraša gotovo že marsikateri čitatelj sam pri sebi, ter morebiti mnogi zraven pomisli: g. Kramar in nihče drugi. — Ali dobro naj vsak stvar poprej premisli, predno vrže kamen na nasprotnika, ker mogoče, da ima on vendar le prav. Poglejmo! Kdor «Novice» vsaj že nekatera leta prebira, zapazi precej, kako so bile uređovane pod uredništvom rajncega dr. J. Bleiweissa, kako so pa sedaj. Večino prejšnjih svojih dopisnikov so že zgubile, kar nam priča njihova suhotna vsebina, katero sedanji urednik uže s trudom skupaj spravja.

Očividno je, da so «Novice» jele hirati uže tedaj, ko so prišle v roke sedanjemu uredniku «Brencejnu». Praša se tedaj, čegava krivda je to in čegava krivda bode, ako «Novice» s časoma popolnoma zamro? Odgovor ni težak ni kogar zadeva, naj ga — v svesti si svoje krivde — pošteno — molče prenaša, ter ne išče uzrokov tam, kder jih ni. — Torej odkritosrečno in smelo trdim, da propada starim in še pred časom slavim «Novicam» ne bode nihče drug kriv, nego sami njihov lastniki: Blaznikovi dediči. Oni kot njihovi lastniki, bili bi jin propada lahko rešili s tem, da bi jih bili še za časa delovanja rajncega dr. Bleiweissa kmetijske družbi blagodušno odstopili — ali vsaj pozneje — kar se pa niti popred niti poslej ni zgodilo.

Isto tako je neopravičeno od Blaznikovih dedičev «Novice» smatrati kot organ kmetijske družbe, ko so istinilo le privatna njihova lastnina, dočim kmetijska družba nema niti krajcarja dobička od njih, kakor tudi od «Pratike» ne. Ako se tedaj vpije, da se z ustanovitvenim novoga kmetijskega časnika kot organa kmetijske družbe, dela nečast in nevhvaležnost za slovensko in kmetijstvo toliko zaslužnemu možu, pomisliti je treba, od katere strani da prav ti ne lepi čednosti prihajati.

Če je blagi mož toliko žrtvoval v vsem svojem življenju za blagostanje slovenskega naroda — ali bi ne bili smeli Blaznikovi dediči kmetijske družbi in tem načinom vsemu slovenskemu narodu žrtvovati svojih «Novic», ter jin tako propada rešiti? — Mala usluga bila bi to, napram temu, kar je storil njihov umrl ustanovitelj za slovensko ljudstvo, a ceniti bi se bila znala desetletja naprej, obstanek «Novic» v najlepši spomenik neumrleinu možu ter korist vsemu slovenskemu narodu bil bi — smem reči — za vedno zagotovljen.

To se mi je v pojasnenje krivih tolmačenj in natolcevanj potrebno zdelo povedati, pri čemer mi pa nista niti osobno sovraštvo ali prijateljstvo bila vodnika, ampak stvar sama.

Domače in razne vesti.

Tržaške novosti. Nadvojvoda Stefan biva uže več dni v Trstu. — Namestnik se je vrnil v nedeljo iz Gorice. — Mestni zbor bode imel denes zvečer važno sejo. — Zadnji petek je v klančnici za Škedenjem nek javni stražnik basal svoj revolver, pa se na enkrat sproži petelin in strel šine v roko njegovega tovariša — stražnika, katerega so precej odpegljali v bolnišnico. Previdnost se strelivom! — Nek mladi gospodiček po imenu Eliseo je dirjal v soboto zvečer ob 10. uri se svojim vozom po via Torrente; a dirjal tako hitro, da je voz bolj po zraku letel, nego tekel; akoprem je ulica široka, zadel je vendar ob kantonski kamen tako močno, da se je voz raztrisal na 100 kosov, konj je padel v nek graben, katerega so bili zidarji prav tisti dan skopali, a gospodiček se je samo malo pretresel. Konja so morali iz grabna vzdignoti in našli so, da je močno ranjen. Neko vrsto gospodičev bi bilo pač treba kaznovati, kadar, posebno pa po noči tako dirjajo po mestu. — Na Belvederu je kočijaž povozil kmetico Frančiško S. iz Repentabra. Kazen ga morda spamti, da bo v bodoče previdneje vozil. — V restavrantu Schreiner je nastal v nedeljo mej rokodelci hud prepir, katerega izid je bil, da so se začeli klati z noži in da sta bila hudo ranjena dva rokodelca, en kovač in en tapingar. — Prav tisti večer so se stekli rokodelci tudi v gostilni «Alle due colonne» na lesnem trgu in so tudi tam ranili natakarja in enega oglarja. Polcija je vsled teh tepežev zaprla 3 rokodelce, a krivcevmenda ne. Pijančevanje je največa nesreča rokodelcev in delalcev, rokodelce, ki se preveč uda vinu ali šnopsu, izgubljen je.

Permanentna obrtniška razstava v Trstu. Osnova se je v Trstu odbor, katerega naloga bo, da napravi permanentno obrtniško razstavo v Trstu. Vlada je uže dovolila, da sme odbor nabirati v to svrbo potrebni kapital in mestno starešinstvo dovoli tudi potrebni prostor za zidališče v ulici Torrente. Misel ni slaba, da bodo le izvrševalci pravi.

Električna luč v Trstu. Mestno starešinstvo namerjava vse bolj široke mestne ulice razsvetliti z električno lučjo in bo v ta namen imenovalo posebno komisijo.

Porotna sodnija v Trstu. 19. t. m. bila je obravnava proti Ivanu Zimolo iz Trsta zaradi žaljenja časti po časnikih. Toženeo bil je spoznan nekriვეga — 14. t. m. bila je obravnava proti Ivanu Turko iz Kopa zaradi uboja njegove ljube Marije Burko. Porotniki spoznali so ga krivega in sodniki obsodili ga na 7 let teške ječe. Interesantno je o tem zatožencu, da ni hotel govoriti italijansko, akoprem Koprčan, ampak je zahteval, da ga sodnija izprašuje po slovensko. — 12. t. m. pa so obsodili Marijo Cajben iz Malih Zabelj na 6 let teške ječe zaradi detomora.

Policijsko. Na molu Giuseppina so ukradli v ponedeljek zjutraj neznan tatovi velik sod poln laškega olja. — V nedeljo zvečer so trije tatje obkolili v ulici Fontanone mehanikarja Antona T. in od njega zahtevali, naj jim da z lepa zlato verigo in uro; a mož se je branil in kričal in ker je na krik precej došla policija, ujela je vse tri tičke in jim preskrbelo prosto stanovanje. — V ulici Carintia so tatovi v nedeljo popoldne vdrli stanovanje nekega vratarja in mu odnesli obleke za blizo 50 gld.

V razstavi je bil zadnji soboto zopet ukraden krasen barometer, vreden 30 gld. ki ima podobo ure. To je največja senca tržaške razstave in dela Trstu veliko sramoto, da so se vzeli za čuvaje v razstavne prostore skoraj samo tuji Italijani, ki so pristinoli pečat tatvine na kamen razstave. Imamo v Trstu mnogo poštenih delalcev, ki bi razstavi bili delali čast, ne le, kar se tiče poštenosti, temuč tudi vlijudnosti in spretnosti — ali ti so večinoma — ščavi, in razstava je morala imeti italijanski značaj, če tudi Italijani na njej niso nič razložili ter je niso obiskovali. — Vsak greh se sam maščuje. Nam je žal, da sram nas je, da se v razstavi godé take reči.

Čudno vreme. V nedeljo smo imeli v Trstu nenavadno vreme. Po noči nastopil je močni jug je zrak zelo razgrel in raztegnol, dopoldne je morje tako narastlo, da je poplavilo in zalilo več ulic, trgov, kavan in magazinov, po enej uri popoldne je nastopila tema, oblaki so imeli temno zarumenelo barvo in začelo se je grozno bliskati, grmeti in treskati, tako celo, da je mnogo ljudi strah propadel; to vreme je trajalo dobro uro, mej tem i potem se je zdaj pa zdaj ulil dež; na večer se je zopet bliskalo in grmeto ter oblaki pošiljali mokri porod na zemljo. — Bojimo se novih nesreč vzlasti na Tirolskem, ker močni jug ni obiskal samo Trsta, temuč gospodaril je brez dvoma še hujsje v goratih deželah ter na planinah sneg topil.

Udom delalskega podpornega društva v Trstu! V zmlisu § 10 društvenih pravil vabi podpisani vse tiste ude, kateri so zaostali s tednino nad 8 tednov, da doplačajo ta dolg najdalje do 31. t. m., ker sicer bode podpisani primoran, zbrisati jih iz društva v zmlisu omenjenega § društvenih pravil.

Tržaško veteransko društvo. V saboto 13. januarja 1883 napravi omenjeno društvo veliki ples na korist društvene blagajnice v gledišču «Festosa».

Romeo in Julija. Še vedno se dogajajo na tem svetu reči, katere spominjajo na ono tragedijo. — Na tržaškem gradu je bil nameščen pri topničarjih nek častniški namestnik, Vincenc Marcellij, še le 21 letni mladenič, rojen s Češkega. — Ta podčastnik je imel neko častno afero, katere ni mogel rešiti povojno. — Pisal je v tej zadevi svojej ljubici, gospodičini Amaliji Čabitko v Beč, katera je na to pismo precej prišla v Trst. — Mladenič je sprejel došlo na kolovvoru in jej odstopil svojo sobo na gradu, sam pa se vkvartiral v sobi nekega tovariša, podčastnika. — To je bilo v petek. — V soboto sta oba mnogo pisala v sobi; on je napisal svojo zadnjo voljo in svoje malenkosti poročil, na koncu te oporoke posloveli se je od svojih predstojnikov in jih prosil, naj bi njega in njegovo ljubico skupaj zakopali. — Nekoliko dni poprej si je bil izposodil od nekega podčastnika, svojega najboljšega prijatelja šestcevni revolver, češ, da bo z njim streljal podgane. Najbrže v soboto okolo poludne sta sela zaljubljenca na divan v omenjenej sobi, Marcellij najprej ustrelil dvakrat na svojo ljubico, katera je morala precej mrtva ostati, potem pa spusti zaporedoma tri strele sebi v srčno stran, moral je po ranah soditi po tretjem strelu kmalo umreti tudi on. — A vsega tega ni nihče zapazil, nihče ni šlisal streljanja. V nedeljo so iskali Marcellija povsod in ker so sumili, da je dezertiral, zato je dotični častnik uže ddal raport na vojaško poveljništvo, da je Marcellij ubežal. A v ponedeljek gredo, da si ogledajo njegovo sobo, katero najdejo ključem zaprto. Še le zdaj so začeli sumiti; odrinejo torej vrata siloma in kaj vidijo? Na divanu mladeniča in njegovo ljubo, oba tesno objeta — mrtva, sobo vso polno krvi, trupli obah pa ste uže tako dišali, da ni bilo mogoče prebiti v sobi, ker mrtva sta bila uže nad 40 ur in ste trupli torej uže začeli tronet. V ponedeljek okolo poludne je prišla komisija in ukazala odnesti njega v vojaško mrtvašnico, njo pa k Sv. Juštu. Oba sta bila otroka dobre družine; a ona za 6 let starša od njega. — Komisija je našla razen uže omenjene oporoke še več drugih pisem od obah zaljubljenih roditeljem. Mi radi ne poročamo o samomorih; toda ta slučaj je tako nenavaden in kaže toliko zmota fantazije po pretiranej romantiki, da smo ga morali popisati, tudi v izgled roditeljem, da pazijo posebno na odgojo svojih otrok, posebno pa na to, kake knjige čitajo njih otroci. — Dandenes žalibože uže otroci čitajo romane polne prenepetosti.

Voda Reka. V «Narodu» smo čitali nek dopis, v katerem se dopisnik sklicuje na §§. postave o vodnih pravicah in pravi, da vsled teh §§. bi moglo mesto Trst vodo Bistrice in Reko tudi vzlastiti (?) Nek dunajski švindarski list pa celó prinaša članek v katerem je čitati, da dobimo vodo iz Trebčev in da ima vsi to reč v rokah nek visokočestiti gosp. župnik iz Trsta in pa arhitekt Naglos. — Ma bravi, proprio bravi! Mi vse te «brace» polovimo, pa kesneje napravimo iz njih prav lukulični obed našim čitateljem za predpustnico.

Kmetijski učitelj g. Baldini, kakor slišimo, tudi v Proseku ni bil srednji od drugod v okoli. On začne od jutri počenšji predavati o kmetijstvu v mestnej realki na «Acquedotto» in bo nadaljeval ta predavanja vsako sredo in vsak petek. No, to še, še, v mestu uže pojde z italijanščino, a v okoli pa po nikakem ne.

Vabilo k svečanej božičnej veselici v 17. t. m. popoldne ob 3. uri v dvorani gosp. Scaramangá. pri kateri bodo ubožni šolski otroci obdarovani z obleko in drugim.

Kranjski šolski svet v Sežani, 10. decembra 1882.
Umrla je na porodu gospa Frančiška, supruga vrlega rodoljuba, g. Hinka Kavčiča iz Razdrtega v 38. letu. — Bodi jej zemljica lahka.

Deželni davki za Istro, kakor jih je določil istrski deželni zbor za leto 1883, potrdil je cesar. Pobiralo se bo: za zemljiško odvezni zalog: 12%, doklada k neposrednjim davkom; za deželni zalog: 26%, doklada k neposrednjim davkom; 100%, doklada k užitnini od mesa in vina; 1 gld. 70 kr. od vsacega na drobno prodanega hektolitra pive, in od žganih na drobno prodanih pijač za hektoliter 10 gld. 2 kr. oziroma 6 gld. 68 kr.

Goriška porotna sodnija obsodila je Antona Vidoca na 6 let, Rafaela Bressana na 7 let teške ječe, oba zaradi uboja, a Josefa Vidoca na 8 mescev ječe zaradi teškega telesnega poškodovanja. Vsi trije so čisto mladi 17 in 19 letni fantje iz Ločnika, ki so se tepli iz ljubomnosti in o katerih tepežin je poročal o svojem času na goriški dopisnik, Neomika, surovost je kriva takih strasti.

Odbor za praznovanje šeststoletnice kranjske dežele je imel zadnji soboto v stanovanji kranjskega deželnega glavarja, grofa Thurna, prvo sejo. Sklenolo se je na najvišjem mestu priporočiti petdnevno slavnost, dva dni v mestu Ljubljani, trije pa so se določili za izlete v Kamnik, Kranj, na Bled in v Idrijo. Izvolil se je tudi odsek, ki ima skrbeti za stanovanje cesarju i njegovemu spremstvu, petem odsek, ki ima sestaviti program za slavnost ter ga v odobrenje predložiti odboru. Na predlog g. dr. Vošnjaka se je sklenolo, naj se priredi slavnosten sprevid in ljudska veselica. V prihodnjih sebah, katerih prva bo 17. t. m., bode se dalje sklepalo.

Na Vrhniki so pri občinskih volitvah v vseh treh razredih zmagali narodnjaki; Vrhnikiški nemškutarji so vsled tega silno poparjeni. Živio narod!

Kmetijska posojilnica ljubljanske okolice prav vspešno dela, imela je 1. januarja do konca novembra t. l. 78.393 gld. prometa. Enako vspešno dela tudi vrhnikiška, i to jasno govori, da so take posojilnice na kmetih velika dobrota, to se ve, če so v pravih rokah.

J. Godina-Verdeški ima še nekoliko neodanih iztiskov svoje letošnje knjige: «Povzetek nekih bolj važnih členkov iz nekedanjega časnika »Pod Lipo«, ki je bila uže v »Edinosti« pohvaljena. Prodaja se tudi ta knjiga pri knjigarju Dasetu v Trstu »via Ponte rosso» in v Gorici (po 20 kr.), sicer pa tudi pri tukajšnjem »Delalskem društvu« Corsia Stadion v hiši št. 11 (le po 20 kr.)

Goriški Gospodarski list št. 11 priobčil je te le zanimive gospodarske članke: 1. Izid preiskovanja raznih vin v tržaškej razstavi. — 2. Razlika mej moštom leta 1882 in 1881. — 3. Kmetiske posojilnice. — 4. Kaj vse se nabaja v vinu in kako se morejo razni obstojni deli vina določevati? — 5. Pri-pomočki zoper tržno uš (Phylloxera vastatrix). Kolci vlaškega riziinga.

Podpisani naznanja vsem gg. članom, da se je pričelo početkom tega meseca vežbanje, za katero so odločeni ti le dnevi: vtorek točno od 8—9 ure zvečer, saboto od 9—10 ure zvečer in v nedeljo od 5—7 ure popoldne; za učitelja si je najelo vrlega Dalmatinca g. Milosevića. K obilnej udeležbi vabi

ODBOR.

Obrtniške šole. Naša vlada namerjava po vsej državi ustanoviti obrtniške šole, v katerih se bodo učile vse obrtnije. To pa se ne more naglo zgoditi, ampak le polagoma, ker ni še zadosti učenih moči in zato se zdaj vlada prizadeva, da take moči vzgoji, potem še le se bodo mogle povsod ustanoviti take šole. Katero bodo tudi pooblašcene dajati spričala zmožnosti obrtniškim pomagadem, da ti ne bodo edino odvisni od svojih gospodarjev, kateri večkrat iz lastne koristi taka spričala zabranjajo.

Avstrijsko-ogerski Loyd. Mi smo uže v enem prejšnjih listov omenili, da Loyd raztegne svoje vožnje s tem, da bode obiskoval tudi pristanišča v Rudecem morju. To se zgodi v malo dneh, in mi moramo to le odobravati, ker je to koristno našej trgovini in obrtniji; mnogo naših obrtniških izdelkov, osobito z Češkega, najde v odnotnih krajih novih kupcev. Dosej je mej pristanišči Rudečega morja preskrbovala občevanje edina egiptovska parobrodna družba «Khediveh», katera pa je bila zelo draga. Trgovci v glavnih pristaniščih Suakin Massanah uže zahtevajo, naj Khediveh zniža brodnino, sicer bodo svoje blago «Lloyd» izročevali.

Nesrčje. Na Ruskem je zadnje dni pogorelo mesto Orenburg skoraj popolnoma. Polnih devet dni je gorelo; oženj je vstal ob enakem času na več mestih, i zato ni dvomiti, da je bilo zažgano. — V Londonu je bil tudi silen požar, ki je napravil okoli dvanajst milijonov gld. škode. — Avstrijska ladija «Mari» pod kapitanom Petranovičem, naložena z ojem in Kokosovimi orehi, potopila se je blizu Marsilje; mornarji so se oteli. — Na južnem Francoskem je povodenj vrovč provzročila mnogo škode. — 9. t. m. je ladija ruskega kneza Gagarina na poti iz Ruščuka v Odeso tako nesrečno trčila v neko angleško trgovinsko ladjo, da se je prva takoj potopila; več popotnikov je utonilo.

Prebivalstvo na Ruskem. Ruski koledar za leto 1883 je priobčil te le podatke o prebivalstvu na Ruskem v letu 1880: evropska Rusija ima 75.731.393 prebivalcev, Poljsko 7.245.419, Finlandija 2.059.587, Kavkaz 6.087.539, Sibirija 3.947.903, srednja Azija 5.099.696 prebivalcev. Potem takem je imela Rusija v letu 1880 100.177.537 prebivalcev.

Hellerjeve muzik igrave se vsako leto o tem času naznanjuje, da potem s božiču na neštivilnih mizah vse drage darove presegajo. Vprašamo vsakega: kaj more mož ženi, ženin nevesti, prijatelj prijateljcu lepšega in prijetnejšega pokloniti? Spominja nas na minole srečne ure, razveseli z svojimi sladkimi, in srce povzdigne s svojimi resnimi melodijami, prežene žalost, je najboljši tovariš samotnemu, in vzlasti bolniku zvesti prijatelj! Kratko: **Hellerjeva igrava** bi se ne smela pogrešati v nobenem salonu, v nobeni bolnici, v nobeni hiši! Za gosp. **krčmarje, konditorje** in vsakovrstne prodajalce ni stvari, ki bi toliko gotovo kupcev privabila, kakor ta igrava. Od mnogih strani se nam potrjuje, da so se dohodki takim kupčevalcem podvojili; torej se priporoča onim, ki še si te igrave niso omislili, naj jo kakor močno vabilo brez odlaganja kupijo, in to tem boljše, ker se sme, ako kdo želi, tudi na obroke plačevati. **Gosp. duhovnikom**, kateri gleda na svoj stan ali zaradi dalje ne zahajajo v koncerte, tak umeten izdelek priskrbi najlepšo stalno zabavo. Opominjamo še, da so muzikalni komadi fino izbrani; najnovejše in priljubljene opere, operete, plesi, in pesni so v **Hellerjevih igravah** lepo združene. On je liferant mnogih vladarskih in visokih hiš, ter je pridobil na razstavah prve premije, nedavno v Melbourneu je bil edini, ki je dobil častno diplomu in srebrno medaljo. To zimo privedi deset sto darov, kateri stanejo 20.000 frankov, kar bo gotovo kupce vabilo, ker vsak, akoprav je kupil samo majhno igralno škatljico, z njo lahko pridobi veliko igravo. Za 25 frankov se prodajajo darilna pisma (Prämienchein). Obširni ilustrirani ceniki z načrtom se dobivajo brezplačno in franco. Priporočamo **vsakemu**, tudi zaradi male igralne škatljice, naj se naravnost oglasi pri fabriki, ker se tu pa tam prodajajo igrave za Hellerjeve, ki niso njegove. Vse pristne igrave in škatljice kažejo tiskano njegovo ime, na kar se ima paziti. Firma nema nikdar zaloga.

Tržne poročilo.

Kava sladkor, riž, domači pridelki žito — za vse to blago je malo prašanja, vsled česar so cene slabe in se pomikajo nazaj.
Le sadja gre zdaj dosti, po trdnih, a le malo viših cenah.
Petrolje pa se drži še vedno dobro in so cene trdne v kljub temu, da so zadnje dni došle 3 ladje s tem blagom. — Cena je še vedno 10¹/₂.
Seno vedno boljše obranjeno; dobro blago prodaja se zdaj uže po glđ. 2.40 do glđ. 2.20; cena vtegne pa še poskočiti. —

Borsno poročilo.

Slab promet, kuzri šibki.

Dunajska borza
dne 12. decembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	76	glđ.	60	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77	»	30	»
Zlata renta	94	»	90	»
5% avst. renta	91	»	40	»
Delnice narodne banke	826	»	—	»
Kreditne delnice	288	»	60	»
London 10 lir sterlin	114	»	—	»
Napoleon	9	»	46	»
C. kr. cekini	5	»	64	»
100 državnih mark	58	»	40	»

Na znanje!

Prihodnji ponedeljek 18 t. m. ob 10. uri predpoludne se bodo v poslopi deželne sodnije (I. nadstropje) prodajale **knjige** rajncega prof. **Ivana Užnika**. Mej njimi se nahaja mnogo **slovenskih**. Cene so zelo nizke.

Nič več kašlja

(10-7) **Prsni čaj**
napravljen po lekarničarju **G. B. Rovis**, v Trstu, Corso 47 ozdravi vsak kašelj, še tako trdovraten, kakor to spričujejo mnoga naročila, spričevala in zahvale, ki dohajajo od vseh strani in pa uspehi prvi h tuk. zdravnikov.
Ta čaj je sestavljen iz samih rastlin in čisti kri, ima dober okus in velja en zavoj za 8 dni 60 soldov.
Omenjena lekarna izdeluje tudi **pile** za prstenje života in proti madroni iz soka neke posebne rastline, katerih uspeh je velik, posebno pri zaprem trupu, žledodnih boleznih itd. in se lahko uživajo o vsakem času brez obzira na dijeto. Ena škatlja velja 30 soldov.
Plašter in tudi tinktura proti kurjim očesom in debelej koži — cena 3 plaštrov za kurja očesa 20 soldov — Ena steklenica tinkture 40 soldov.
Edina zaloga v Trstu v lekarni Rovis, v Gorici v lekarnah Cristofolotti in Pontoni.
V tej lekarni govori se tudi slovenski.

Nova tiskarna

(Nuova Tipografia)
v Via Torrente, na voglu nasproti kavarni »Chiozza« in gostilne Aurora,
izvršuje vsakovrstna tiskarska dela po najnižjeji ceni. Ker je v tej tiskarni oboje, ki zna slovenski in hrvatski jezik, kar se na nahaja v nobeni drugej tiskarni v Trstu, priporoča se ta tiskarna sama po sebi **Slovencom** in **Hrvatom**. — posebno zdaj, ko bodo c. k. uradnije in stranke potrebovale vse polno novih slovenskih in hrvatskih tiskovin. Priporoča se tudi čestiti duhovščini, gospodom učiteljem, ki pogostoma rabijo vsakovrstnih tiskovin, potem trgovcem, gostilničarjem in drugim obrtnikom.

Zaloga R. Maiti

Via del Tintore 7
ima v zalogi razne baže kave, riža, svežega sadja itd. in prodaja v korist onim gospodinstvom iz okolice ki se previdevajo s tem blagom za cel mesec, tudi v manjših množinah od 5 do 50 kilogramov po najnižjih cenah, kakor se plačujejo na debelo. — Izvrstna kakovost in točna poštna postrežba.
Kava 1 Kilogram:
Kuba, Ceylon, Menados, Mokka, Java, Santos, Rio, Jamajka
98 94 82 68 62 58 54 44
Riž 1 Kilogram:
Ostilaki I. Ostilaki II. Rangoon I. Rangoon II.
26 20 18 16
Južno sadje
vsake baže po najnižjih cenah. 10-9

Prava isterska vina.

Naznanja se slavnemu občinstvu, da se je v Trstu ravnokar odprla **ZALOGA ISTERSKIH VIN**
Corsia Stadion št. 7
katera razpošilja isterska vina z svedočbo narodnosti proti gotovemu plačilu. Isterska vina najfinije vrste v sodčkih od 30 in več litrov za domačo rabo po sledeči ceni:
Teran namizni najfinijeji gl. 30 } 1 Hekt. brez soda
" navadni " 24 }
postavljen (franco) na postajo v Trstu.
Nadalje ima v zalogi množino vina za *gostilne krčme* itd. po naj ugodnejši ceni.
Razpošiljatelj se vrši najhitreje na vsako naročbo z spoštovanjem
Zaloga isterskih vin
Corsia Stadion 7, Trst.
9-9

ROČNI MLINI

stiskalnice za grozdje
in za konzerve iz sadja.
Sesalke in cevi iz železa,
Plinovi motori

OTTOVI,
popolneja in bolj ekonomična sistema.
Deset njih se rabi v TRSTU.
Železne cevi.
Zaloga portlandskega cementa in hidravličnega apna,
Stavbeni stroji.
SCHNABL & C.
v Trstu via Carintia 17. 28-22

Čudovite kapljice

Sv. Antona Padovanskega.
To priprato in naravno zdravilo je prava dobrodelna pomoč in ni treba mnogih besedi, da se dekate njihova čudovita moč. Če se le rabijo nekoliko dni, olajšaj in preženejo prav kmalu najtrajnejše žledodne bolezni. Prav izvrstno vstrazajo boleznim in proti silstam, pri senških mlačnih nadležnostih, zoper beli tok, bojazni, zoper sročopok ter čistijo pokvarjene kri. One na pragninjo samo omenjenih bolezni, an pak nasa obvarujejo tudi pred vsako boleznijo.
Prodajajo se v vsah glavnih lekarnah na avetu; za naročbo in pošiljavo pa edino v lekarni **Cristofolotti v Gorici**, v Trstu v lekarni **C. Zanetti** in **G. B. Rovis** in **G. B. Foraboschi**. Ena steklenica stane 30 novcev.
Varovati se je pokvarjenih posnetkov, s katerimi se zavolj želje po dobičku tu pa tam ljudstvo goljufa, daai nimajo nobene moči in vrednosti.
(10-5)

Za božične darove

priporočam svoj lastni fabrikat
Sumatrabilijantne prstane
iz pravega 14 karatnega zlata!
od pravih briljantov nerazločljive.
Komad stane 8, 10, 12, 15 do 25 glđ. (Debelost prsta naj se naznani s papirjevim odreskom.)

UHANİ

iz krasnih Sumatra dijamentov iz **14 karatnega zlata!**
najnovejša krojba par: 8, 10, 12, 15 do 25 glđ. Moji sumatra-dijamanti so tako krasno brušeni, da se ne razločujejo od pravih dijamentov.
Nadalje priporočam te le reči, vse

pravo pozlačene s c. k. cekinskim zlatom!

Od pravega zlata se ne razločijo.
Urne verižice za gospe po . . . . . 3 glđ. 50 kr.
Urne verižice za dame po . . . . . 5 " " "
Garnitura gumb (knofov) za gospe po 1 " 80 "
Garnitura gumb za dame po . . . . . 2 " 20 "
Garnitura: (broša in uhani) po . . . . . 3 " 50 "
Braceleti za dame po . . . . . 3 " " "

Vse se razpošilja po poštnem povzetju. Če se pa denar naprej pošlje po poštni nakaznici, se blago pošlje brezplačno.
Poroštva je 5 let!
G. W. SCHACK.
Prva razpošiljalnica:
Prag-Weinberge (na Češkem, Böhmen.) 4-2

„LA VERIFICA“

izhaja 7., 18. in 27. vsacega meseca.
list za vsa uradna izžrebanja, toliko avstrijskih, kakor tudi inostranskih srečk, katerih dobitki niso bili še izplačani, prinaša vse finančne novosti, številke loterije avstrijske in italijanske itd.
Vsak naročnik dobi v januarju izkaz vseh izžrebanih srečk od prvega žrebanja do konca leta 1882 in koledar za žrebanja za leto 1883.

Uže precej dobiva list
tisti, kateri se precej naroči za leto 1883, brezplačno torej v novembru in decembru
Naročnina se sprejema vsak dan

Pogoji naročbe:
Od 1. januarja do 31. decembra: Trst v uradu glđ. 1.70 — na dom pošiljan glđ. 2 — za vse dežele avstro-ogrške glđ. 2.50, inostransko 8 frankov v zlatu, izvan poštne zveze 10. frankov v zlatu, — posamezne številke 6 soldov. Opravištvu in uredništvu pri **Giuseppe Zoldan, Ufficio Verifica di tutte Estrazioni e Cambio Valute, blizu palače deželne vlade**
v TRSTU 4-2

Prva istrska vošcarna

v Rovinju
odlikovana na razstavah v Gradcu v letu 1880 in v Trstu v letu 1882.
Priporočamo vel. čest. gospodom župnikom, č. cerkvenim družtvom in drugim pobožnim zavodom, kakor tudi gosp. trgovcem naše izdelke iz voska od bučel, katerega ponujamo po sledečih cenah:
I. vrsta. Velikonočne velike sveče (naša posebnost) naslikane na olje, okrašene s zlatom, srebrom in s podobami sv. pokroviteljev . Kilogr. glđ. 3.—
Sveče, duplirje, velike sveče itd. . . . . 2.—
II. vrsta 1.65
III. vrsta 1.40
Slabša vrsta, sicer blago lepo na videz 1.20
NB. Te cene se razumejo v Rovinju, blago zacolanu; povojilo (embalaža) računai se po ceni kar stane. V zameno se jemlje naravni vosek in voščeni odpadki po dobrih cenah.
12-4 **Figli di Antonio Artusi.**

Cvet zoper trganje,

po dr. Maliču,
je odlično najboljšo zdravilo zoper protin in revmatizem, trganje po udih, bolečine v križi ter živah, otekline, otrpnele ude in kite itd., malo časa že se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj samo **»cvet«** zoper trganje po dr. Maliču z zraven obojem znamenjem; 1 steklenica 50 kr., pravega prodaje in razpošilja samo
lekarna »pri samorogu« J. pl. Trnkoczyja na mestem trgu št. 4 v Ljubljani. (10-6)

Bliščeča se raspela

mojstereko plastično izdelana, in obdobjanja vredna.
Te raspela so barvana s c. k. privilegiranim, v temi bliščečim se kristalnimi barvami, katere so trajne in nepoškodljive, in kakor se krasnice le po noči svitile, prav v taki krasoti raznih, svitlih barv se svitile po noči po podpisanih novo najdena in edino po njih delana bliščeča se raspela.
Jamči se za trajno in briljantno svetilno moč.
Cena enega komada glđ. 3.75, flejze izdelanega glđ. 4.50, najfinije s postamentom glđ. 6.
Razpošiljajo se proti predplačilu ali pa s poštnim povzetjem. Naročiti se morejo izključljivo le pri **Klingl & Baumann na Dunaju,** Stadt, Tegetthofstrasse Nr. 3.
NB. Pred ponarejanjem se opominja, na vsakem raspelu je zadej tiskana naša firma. 5-5.

BROCKHAUS
Kleines Conversations-Lexikon
in 2 Bänden.
Mit Karten und Abbildungen.
3. Aufl. geb. 15 M.
Weihnachtsgeschenk.

Odlikovano s sreberno medaljo na tržaški razstavi.
Najnovejši patent-hlačniki!
Najbolje praktični, primerni, elegantni!
Dom. Schönbaumsfeld-ovega sina
na Dunaju.
Na prodaj pri vseh trgovcih na veliko in skoraj pri vseh na drobno, v avstro-ogrškej državi.
Prosi se, dobro paziti na izdelavo.
12-7